

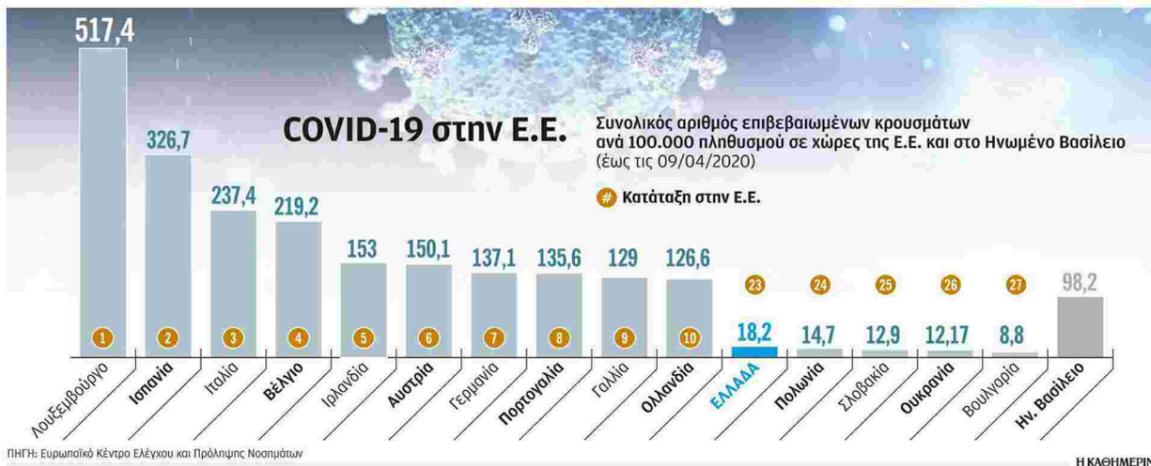
«Κρυφτό» μέχρι να βρεθεί το εμβόλιο

Τέσσερις διακεκριμένοι καθηγητές επιστημαίνουν στην «Κ» τη βήμα προς βήμα αποκλιμάκωση των μέτρων και τη «νέα κανονικότητα»

Της ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

Ενα ιδιότυπο «κρυφτό» με τον κορωνοϊό, έως ότου αναπτυχθεί εμβόλιο ή μία αποτελεσματική θεραπεία, καλούνται να παίξουν οι κυβερνήσεις των χωρών που ήδη σχεδιάζουν την «επόμενη μέρα» των μέτρων. Εξετάζοντας το καλό σενάριο ύφεσης του επιδημικού κύματος στη χώρα μας τις επόμενες εβδομάδες, τέσσερις διακεκριμένοι καθηγητές επιστημαίνουν στην «Κ», τις προϋποθέσεις σταδιακής αποκλιμάκωσης των περιοριστικών μέτρων και την επιστροφή –το νωρίτερο από τον ερχόμενο μήνα– σε μία «μερική» ή αλλιώς «νέα» κανονικότητα κατά την οποία η φυσική απόσταση και η ατομική υγιεινή θα έχουν επίσης τον πρώτο λόγο.

«Θα προχωρήσουμε “κοροϊδεύοντας” τον ιό μέχρι να είναι έτοιμο το εμβόλιο», επιστημαίνει ο καθηγητής Πολιτικής της Υγείας και πρόεδρος του αντίστοιχου τμήματος στο London School of Economics, Ηλίας Μόσιαλος, ο οποίος σημειώνει

ότι για την επιστροφή στη «μερική κανονικότητα» θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να έχουμε μετρήσει την απόδοση των μέτρων, να γνωρίζουμε

πόσοι έχουν νοσήσει, και να είμαστε σε θέση για μεγαλύτερη χρήση διαγνωστικών τεστ.

Για σταδιακή άρση των μέτρων, με τα άτομα τρίτης ηλικίας και ευάλωτους πληθυσμούς ασθενών να είναι οι τελευταίες ομάδες για τις οποίες τα μέτρα θα χαλαρώσουν,

κάνει λόγο ο καθηγητής Ιατρικής, πρόεδρος του ΕΚΠΑ, Θάνος Δημόπουλος. Ο καθηγητής επιστημαίνει ότι στον σχεδιασμό πρέπει να λη-

φθούν υπ' όψιν η αντίστοιχη εμπειρία άλλων χωρών, οι δυνατότητες για μεγάλο αριθμό διαγνωστικών τεστ και η πορεία των κλινικών μελετών για θεραπεία.

Η επάρκεια σε μάσκες για τον γενικό πληθυσμό θα επηρεάσει τον χρόνο χαλάρωσης των μέτρων, εκτιμά ο καθηγητής Μικροβιολογίας στο ΕΚΠΑ Αθανάσιος Τσακρής, που τονίζει ότι στη «νέα κανονικότητα» θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη η επαναφορά βραχυπρόθεσμων μέτρων, στην περίπτωση εμφάνισης νέων εστιών της επιδημίας.

Ο καθηγητής Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής του ΕΚΠΑ, Γιάννης Τούτσας, σημειώνει ότι στα κριτήρια για την άρση των μέτρων θα πρέπει να συμπεριληφθεί και η εξέλιξη της πανδημίας στις γειτονικές χώρες. Επιστημαίνει ότι θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν και οι ανάγκες της οικονομίας, τονίζοντας ότι μία χρεοκοπημένη οικονομία δεν είναι σε θέση να προσπίσει αποτελεσματικά την υγεία του πληθυσμού.

Πρώτη εκτίμηση στις αρχές Μαΐου

Του ΗΛΙΑ ΜΟΣΙΑΛΟΥ*

Στη χώρα μας μιλάμε με συγκρατημένη αισιοδοξία για το παρόν αναφορικά με την πορεία της νόσου, και επί της ουσίας αναφερόμαστε στο επιδημιολογικό της παρελθόν, δηλαδή την παρελθοντική εικόνα της νόσου πριν 12-18 ημερών. Η αλλιώς την έναρξη της λοίμωξης πριν από 7-14 ημέρες για όσους νοσούν τώρα, και τις εισαγωγές στα νοσοκομεία ή την εργαστηριακή επιβεβαίωση της λοίμωξης πριν από 1-7 ημέρες. Ταυτόχρονα δοκιμάζονται πολλοί συνδυασμοί φαρμάκων, αλλά η επιλογή τους ως μέθοδος αγωγής δεν βασίζεται σε αποτελέσματα κλινικών δοκιμών για τον νέο κορωνοϊό.

Το κοντινό μέλλον θα φέρει τη γνώση για την τρέχουσα επιδημιολογική εικόνα της νόσου και την απόδειξη για την επάρκεια των μέτρων, όπως και δεδομένα για την επάρκεια των υπό ανάπτυξη διαγνωστικών τεστ, και τα αποτελέσματα των τρεχουσών κλινικών δοκιμών. Και έτσι θα προχωρήσουμε «κοροϊδεύοντας» τον ιό μέχρι να είναι έτοιμο το εμβόλιο. Γιατί μόνο ένα ασφαλές και σε επάρκεια για όλους εμβόλιο είναι η σημαία του τερματισμού της πανδημίας. Όμως, τώρα καλούμαστε να προ-υπολογίσουμε κάθε πτυχή του ρίσκου των άρσης των μέτρων, και να αποφασίσουμε για την στρατηγική αποκλιμάκωσής τους. Όσο δεν έχουμε στα χέρια

μας το εμβόλιο, η επιστροφή στη «μερική κανονικότητα» ορίζεται από προϋποθέσεις.

Πώς μπορούμε, όμως, να μειώσουμε το ρίσκο, ενώ σχεδιάζεται η πολιτική της αποκλιμάκωσης; 1. Θα πρέπει να είμαστε σίγουροι πως αποδίδουν τα μέτρα, βασισμένοι στην εκτίμηση μεγαλύτερου χρονικού διαστήματος εφαρμογής τους, ώστε να προβούμε σε ασφαλή συμπεράσματα. Αυτό σημαί-

Μόνο ένα ασφαλές και σε επάρκεια για όλους εμβόλιο είναι η σημαία του τερματισμού της πανδημίας.

νει πως πρέπει να γίνει η πρώτη εκτίμηση στις αρχές Μαΐου ακολουθούμενη από ιεράρχηση των στόχων.

2. Θα πρέπει να γνωρίζουμε πόσο νόσους αναμένεται να είναι ακόμα γνωστό εάν υπάρχει ανοσία. 3. Καμία ουσιαστική επιστροφή στην κανονικότητα δεν θα υπάρξει εάν δεν τηρήσουμε τον προστατευτικό κλοιό. Στις επόμενες εβδομάδες, και με κεντρικό άξονα την προστασία των ηλικιωμένων και των ευπαθών ομάδων, θα δρομολογηθεί η επανεκκίνηση μερικής οικονομικής δραστηριότητας. Εδώ επίσης χρειάζεται να χαρτο-

γραφηθεί και το σχέδιο προστασίας με σαφείς όρους και πόρους για τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

4. Χρειαζόμαστε επίσης μεγαλύτερη χρήση διαγνωστικών τεστ για λόγους επιδημιολογικής επιτήρησης, στοχεύοντας στην ενίσχυση της πολιτικής προστασίας και των υπηρεσιών δημόσιας υγείας.

5. Θα συνεχίσουμε να τηρούμε τα ισχύοντα μέτρα φυσικής απόστασης, αλλά και τις μη φαρμακευτικές παρεμβάσεις προσωπικής και περιβαλλοντικής υγιεινής. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να υπάρξει σχέδιο μεταξύ φορέων και εργοδοτών με συμμετοχή ειδικών στην ιατρική της εργασίας για όσους εργαζόμενους επιστρέφουν στην εργασία. 6. Χρειαζόμαστε επίσης μεγαλύτερη χρήση ηλεκτρονικών μέσων αλλά και διακομιστικά συναίνεση και τήρηση των ειδικών οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διασφάλιση των όρων χρήσης των συλλεχθέντων δεδομένων.

Η ελεγχόμενη αποκλιμάκωση νόσους αναμένεται να είναι ακόμα γνωστό εάν υπάρχει ανοσία. Η ελεγχόμενη αποκλιμάκωση νόσους αναμένεται να είναι ακόμα γνωστό εάν υπάρχει ανοσία. Η ελεγχόμενη αποκλιμάκωση νόσους αναμένεται να είναι ακόμα γνωστό εάν υπάρχει ανοσία.

* Ο κ. Ηλίας Μόσιαλος είναι καθηγητής Πολιτικής της Υγείας και πρόεδρος του τμήματος Πολιτικής της Υγείας στο London School of Economics.

Καθοριστικός παράγων η ανοσία

Του ΓΙΑΝΝΗ ΤΟΥΝΤΑΣ*

Η δημόσια υποβολή προτάσεων για τη σταδιακή άρση των μέτρων είναι πρόωρη και άκαιρη. Μπορεί να προκαλέσει εφησυχασμό και συνακόλουθα χαλάρωση της αναγκαίας συμμόρφωσης στα εφαρμοζόμενα μέτρα, αλλά και γιατί ακόμα δεν γνωρίζουμε πώς θα εξελιχθεί η επιδημία τις επόμενες κρίσιμες εβδομάδες. Πολύ περισσότερο που η επιδημία στη χώρα μας είναι ακόμα σε φάση εξάπλωσης, έστω με μειούμενους ρυθμούς.

Επιπροσθέτως, η συμμόρφωση μπορεί να πληγεί από τη δημόσια διατύπωση προτάσεων, γιατί η πολυφωνία και οι διαφοροποιήσεις θα κλονίσουν την αναγκαία εμπιστοσύνη προς τις προτάσεις της πολιτείας. Εξάλλου, η πολιτεία τα έχει πάει εξαιρετικά καλά μέχρι σήμερα, και οι όποιες προτάσεις μπορούν κάλλιστα να υποβληθούν στην αρμόδια επιτροπή.

Αντιθέτως, επικαιρή και επιβεβλημένη είναι η δημόσια συζήτηση για τους παράγοντες και τα κριτήρια που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη όταν θα έρθει η ώρα για τις σχετικές αποφάσεις. Στη Γουκάν προχώρησαν στην άρση των αυστηρών περιορισμών δύο μήνες μετά την επιβολή της καραντίνας και όταν πλέον δεν καταγράφονταν νέα κρούσματα. Όταν η χώρα μας φθάσει σε ανάλογη χρονική φάση, θα πρέπει να εκτιμηθεί η εξέλιξη της επιδημίας λιγότερο με βάση

τον ημερήσιο αριθμό των νέων κρουσμάτων, των νοσηλευόμενων, και των θανάτων –που θα συνεχίζονται να αυξάνονται αθροιστικά– και περισσότερο συνυπολογίζοντας τον ρυθμό που αυξάνονται και τον χρόνο διπλασιασμού τους.

Η ανοσία επίσης αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τον περιορισμό ή την τροποποίηση των μέτρων. Η μόλυνση με τον ιό SARS-CoV-2 αφήνει ανοσία, αλ-

Για τις αποφάσεις πρέπει να συνυπολογιστούν ο ρυθμός αύξησης των κρουσμάτων και ο χρόνος διπλασιασμού τους.

λά δεν γνωρίζουμε ακόμα πόσο διαρκεί. Το τεστ αντισωμάτων, που αξιολογεί την ύπαρξη αντισώσεων έπειτα από μόλυνση, αν και περιορισμένος προς το παρόν αξιοπιστίας, θα βοηθήσει πολύ προκειμένου τα άτομα με διαπιστωμένη ανοσία να μπορούν να επανέλθουν απρόσκοπτα στην καθημερινότητα. Αλλά και το μοριακό τεστ, όταν αρκίσει να εφαρμόζεται σε αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού, θα μας δώσει τη δυνατότητα πιο αξιόπιστων εκτιμήσεων.

Τα κριτήρια θα πρέπει να συ-

μπεριλάβουν και τις εξελίξεις στις υπόλοιπες χώρες, κυρίως τις γειτονικές, γιατί η εισαγωγή κρουσμάτων μπορεί να πυροδοτήσει ένα δεύτερο κύμα της επιδημίας, ειδικά στη χώρα μας που λόγω των περιορισμένων κρουσμάτων έχει μικρότερο αριθμό ατόμων με ανοσία.

Η έναρξη του καλοκαιριού είναι πολύ πιθανό να συμβάλει και αυτή στον περαιτέρω έλεγχο της επιδημίας, αν και δεν γνωρίζουμε ακόμα το μέγεθος της πιθανολογούμενης αποκοπικότητας. Ένας επιπλέον παράγοντας είναι η δυνατότητα αποτελεσματικής φαρμακευτικής αγωγής στο άμεσο μέλλον, η οποία μπορεί να μειώσει κατά πολύ τη σοβαρότητα της απειλής και ως εκ τούτου και την αναγκαιότητα αυστηρών περιορισμών.

Σε κάθε περίπτωση, οι αποφάσεις που θα ληφθούν θα πρέπει να λάβουν υπόψη, εκτός από την προστασία της υγείας και τις ανάγκες της εκπαίδευσης και κυρίως της οικονομίας, ιδιαίτερα του τουρισμού για να διασωθεί στο μέτρο του δυνατού η καλοκαιρινή σεζόν. Η υγεία αποτελεί ασφαλώς ύψιστη αξία, αλλά μια χώρα με χρεοκοπημένη οικονομία δεν είναι σε θέση να την προσπίσει αποτελεσματικά.

* Ο κ. Γιάννης Τούντας είναι καθηγητής Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής στην Ιατρική Σχολή του ΕΚΠΑ.

Πιθανή νέα έξαρση το φθινόπωρο

Του ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΣΑΚΡΗ*

Σήμερα συμπληρώνονται τρεις εβδομάδες από το «lockdown» στην Ελλάδα – αντίστοιχη είναι η κατάσταση στο μεγαλύτερο μέρος του πλανήτη. Αυτή η περιπέτεια προκαλεί ήδη σαρωτικές αλλαγές στον τρόπο ζωής μας, κλονίζει την παγκόσμια οικονομία, δοκιμάζει την κοινωνική συνοχή, θέτει σοβαρά ερωτήματα για το μέλλον των Δημοκρατιών. Στη χώρα μας παραμένουμε στη φάση του μετριασμού και, αν όλα εξελιχθούν χωρίς δυσάρεστες εκπλήξεις, τα περιοριστικά μέτρα κάποια στιγμή θα πρέπει να χαλαρώσουν –λιγότερο ή περισσότερο. Η επάρκεια σε μάσκες για τον γενικό πληθυσμό, για τις περιπτώσεις που ενδεικνύεται η χρήση τους, θα επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό το πότε και το πώς.

Τι θα σημαίνει αυτό; Ότι η πανδημία δεν ήταν παρά μια παρενέργεια και όλα θα συνεχιστούν από το σημείο στο οποίο βρίσκονταν προ κορωνοϊού; Όχι βέβαια. Οι μεταβλητές που έχουν καθοριστεί ως τώρα την πορεία της πανδημίας είναι πολλές. Πολλές θα είναι και εκείνες που θα καθορίσουν τη νέα

μας κανονικότητα. Ενα μεγάλο μέρος του ελληνικού πληθυσμού θα εξακολουθήσει να είναι ανοχύρωτο απέναντι στον ιό – ειδικά όσοι ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες. Δεν θα λείψουν οι νέες εστιές της επιδημίας. Ακόμα κι αν το καλοκαίρι σημειωθεί ύφεση, το φθινόπωρο, με τα πρώτα κρύα του Οκτωβρίου

Μεγάλο μέρος του πληθυσμού θα εξακολουθήσει να είναι ανοχύρωτο απέναντι στον ιό – ειδικά οι ευάλωτες ομάδες.

και του Νοεμβρίου –και πολύ πριν από το ενδημικό κύμα της γρίπης, που συνήθως στην Ελλάδα ξεκινά στα τέλη Δεκεμβρίου– πιθανότατα θα πρέπει να αναμένουμε νέα έξαρση της νόσου, όπως συχνά συμβαίνει με τους εποχικούς κορωνοϊούς.

Αν δεν θέλουμε να ρισκάρουμε μια επικίνδυνη αναζωπύρωση, η τήρηση των κοινωνικών αποστάσεων και των μέτρων ατομικής

υγιεινής, αλλά ακόμα και η λήψη βραχυπρόθεσμων περιοριστικών μέτρων (ενδεχομένως με εστιακό χαρακτήρα) πρέπει να θεωρούνται δεδομένα. Δεν είναι θέμα επιλογής. Είναι ζήτημα επιβίωσης.

Και μετά, τι; Θα περιμένουμε το εμβόλιο, θα πουν κάποιοι, που θα εξαφανίσει τον εφιάλτη. Θα το έχουμε, όμως; Πόσο σύντομα; Και πόσο αποτελεσματικό θα είναι, ώστε πραγματικά να πετύχουμε την προστασία των πολιτών και τον έλεγχο της επιδημίας; Η εμπειρία από τον MERS και τον SARS, καθώς και η γνώση της δομής και της συμπεριφοράς των κορωνοϊών δεν μας επιτρέπουν δυστυχώς να είμαστε ιδιαίτερα αισιόδοχοι. Αντίθετα, η παραγωγή αντιικών φαρμάκων με ειδική δράση, για την αντιμετώπιση των σοβαρών περιστατικών, είναι ίσως η μοναδική προοπτική ώστε να νιώσουμε, επιτέλους, ασφάλεια απέναντι στην πανδημία.

* Ο κ. Αθανάσιος Τσακρής είναι καθηγητής Μικροβιολογίας, διευθυντής Εργαστηρίου Μικροβιολογίας της Ιατρικής Σχολής, αντιπρύτανης του ΕΚΠΑ.

Σταδιακή η άρση των μέτρων

Του ΘΑΝΟΥ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ*

Η άρση των περιοριστικών μέτρων θα πραγματοποιηθεί σταδιακά, όπως έγινε και κατά τη σταδιακή εφαρμογή τους αλλά με την αντίστροφη πορεία. Η έναρξη της άρσης των μέτρων συνδέεται άρρηκτα με τα εξελισσόμενα επιδημιολογικά στοιχεία. Η εξέλιξη της επιδημίας στη χώρα μας τον Απρίλιο, συμπεριλαμβανομένων και των ημερών του Πάσχα, θα είναι καθοριστική για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης.

Για να γίνει άρση των περιοριστικών μέτρων τρία βασικά στοιχεία θα ληφθούν υπόψη: 1. Σε άλλες χώρες που σταμάτησαν οι περιορισμοί τι αποτέλεσμα έχουμε; Η πρώτη περιοχή που θα δούμε είναι η Γουκάν της Κίνας, στην οποία αυτές τις μέρες έχουν αρθεί τα περιοριστικά μέτρα και προς το παρόν δεν έχει παρατηρηθεί συρροή κρουσμάτων, αλλά πρέπει να σημειωθεί ότι ο πληθυσμός κυκλοφορεί με μάσκες. Επομένως, η χρήση της μάσκας ως πρώτο βήμα μετά την αντίστροφή του «lockdown» χρήζει

περισσότερης έρευνας για την αποτελεσματικότητά της.

2. Η δυνατότητα της χώρας μας να πραγματοποιήσει μεγάλο αριθμό διαγνωστικών εξετάσεων. Εδώ είμαστε πολύ καλά, αφού υπάρχει ο προγραμματισμός για άμεση λειτουργία εκατοντάδων κινητών μονάδων σε όλη την επικράτεια,

Είναι σημαντικό να προχωρήσουν διεθνώς οι κλινικές μελέτες, ώστε να φανεί ποια είναι τα πιο ασφαλή και αποτελεσματικά θεραπευτικά πρωτόκολλα.

καθώς και ο προσδιορισμός αντισωμάτων έναντι του ιού, που θα μας δώσει σημαντικά δεδομένα σχετικά με την ανοσία στον γενικό πληθυσμό.

3. Είναι σημαντικό να προχωρήσουν διεθνώς οι κλινικές μελέτες, ώστε να φανεί ποια είναι τα

πιο ασφαλή και αποτελεσματικά θεραπευτικά πρωτόκολλα (φαρμακα/πλάσμα από ιαθέντες ασθενείς) για την επιτυχή αντιμετώπιση των ασθενών με COVID-19, τη μείωση του κινδύνου θανάτου και τη μείωση της εθιστικής σε μονάδες εντατικής θεραπείας. Κι αυτό, διότι η δημιουργία ασφαλών και αποτελεσματικού εμβολίου απαιτεί αρκετούς μήνες ακόμη.

Παράλληλα, θα αξιολογηθούν κατευθυντήριες οδηγίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, του Ευρωπαϊκού Κέντρου Ελέγχου Νοσημάτων των ΗΠΑ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η επιδημιολογική επιτήρηση αποτελεί μια διαρκή διαδικασία και η άρση των μέτρων δεν σημαίνει ότι δεν θα επανέλθουν επί ενδείξεων. Πιθανολογώ ότι οι τελευταίοι για τους οποίους θα αρθούν τα μέτρα, θα είναι τα άτομα τρίτης ηλικίας και οι ευάλωτοι πληθυσμοί ασθενών.

* Ο κ. Θάνος Δημόπουλος είναι καθηγητής Ιατρικής, πρόεδρος του ΕΚΠΑ.

